BIULETYN KOWIEŃSKI

Nr. Wilno, dnia 21 września 1931 r. 1505.

Treść numeru:

x

x x

Wydawnictwo informacyjne Instytutu Naukowo-Badawczego Europy Wschodniej (Referat Litewski).

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

1/. "LIETUVOS ŽINIOS" O KONGRESIE KRAJÓW BAŁTYCKICH. "Lietuvos Žinios" Nr. 184 z 19.IX.1936 r. Artykuł p.t. "Z okazji kongresu narodów bałtyckich".Streszczenie:

20 września zaczyna się w Kownie kongres narodów ententy bałtyckiej Litwy, Łotwy i Estonii. Nie jest to pierwszy kongres. Narody bałtyckie po stworzeniu niepodległości z inicjatywy bardziej idealistycznych przedstawicieli zajęły się zbliżeniem, rozwojem stosunków przyjaznych i stworzeniem ententy. Z punktu widzenia formalnego ententa bałtycka jest faktem dokonanym, gdyż istnieje już od dwuch lat. Zdawało by się, że cel uczestników kongresu został osiągnięty. Widocznie stosunki obecne w entencie nie są narazie idealne. Całe mnóstwo kwestji i spraw w obecnej formie ententy czeka na decyzję. Pozatem ententa wymaga rozszerzenia i pogłębienia. W dzisiejszych stosunkach pomiędzy krajami bałtyckimi jest wiele luk i niedoskonałości zarówno w dziedzinie politycznej, jak gospodarczej, handlowej i wielu innych. Wydaje się, że nie ma potrzeby tego obwijać w bawełnę, gdyż w ten sposób niedokładności się nie naprawi. Zachodzi tu potrzeba szczerości i otwarości. Wysunięte przez idealistów hasła jedności narodów bałtyckich zmierzają do daleko idącej jedności. Niech by to nawet nie odbywało się odrazu ; niech by zbliżenie narodów bałtyckich ewolucjonowało powoli, lecz niech nie stoi na miejscu.

Prezes towarzystwa litewsko-łotewskiego p.Merkis oświadczył w pewnej uroczystej chwili, że podobieństwo ustrojów Litwy i Łotwy jest najlepszą gwarancją współpracy. Co do tego mogą być zdania odmienne . Jeżeli jednak p.Merkis ma słuszność, to jak wyjaśnić zadawalnianie się tem, co dawniej nawet oficjalnie uznano za początek i wstęp do ściślejszego zbliżenia? Wydaje się, że chcąc by zbliżenie było ściślejsze i idealniejsze nie podobna się zadawalniać jedynie oświadczeniami sfer kierowniczych i podpisywaniem oficjalnych dokumentów. Trzeba by w tym procesie zbliżenia uczestniczyły szerokie warstwy narodu, uczestniczył lud. Ponieważ zaś dla ludu najważniejszą praktyczną rzeczą była by dogodna komunikacja , łatwość uzyskania pożywienia i pracy, przeto należy dążyć do rozstrzygnięcia problemu tego zbliżenia. Jeżeli celem narodów bałtyckich jest samodzielność, postęp kulturalny, dobrobyt materialny, pokój i humanitarność, to nie powinny one odgraniczyć się wysokim murem ekonomicznych, kulturalnym i politycznym. Celem krajów bałtyckich jest stopniowe zmniejszanie tego wszystkiego. Winno to wyjść na korzyść im wszystkim. Tak właśnie należy wyobrażać dążenia narodów bałtyckich do jedności. Tego też trzeba życzyć kongresowi, obradującemu w Kownie. /K./. P.

K r o n i k a .

2/. UDZIAŁ LITWY W EUROPEJSKO-AZJATYCKIEJ KONFERENCJI KOLEJOWEJ. "L.Žinios" z 17.IX.1936 r.: Dnia 15 września została otwarta w Moskwie czwarta konferencja kolei żelaznej Europa-Azja. Na konferencję przybyli już przedstawiciele Japonii, Mandżuko, Niemiec i Polski, a w najbliższych dniach ma przybyć również delegacja litewska. /A-16/

3/. ZMIANA NA STANOWISKU POSŁA ESTOŃSKIEGO. "L.Žinios" z 17.IX.1936 r.: Pisma podają, że estoński poseł w Litwie p.Leppik zostanie naznaczony do Rzymu. Zgodę rządu włoskiego już otrzymano. Minister Leppik przebył w Kownie prawie pięć i pół lat i był bardzo popularnym pomiędzy członkami korpusu dyplomatycznego. Następcą p.Leppika zostanie prawdopodobnie jeden z byłych przedstawicieli estońskich w Litwie. /A-14/.P.

4/ "MUSU VILNIUS" O WILEŃSKIEJ AUDYCJI RADIOWEJ NA TEMAT PRZEMÓWIENIA PREZYDENTA SMETONY. "Musu Vilnius" z 17.IX. 1936 r.: Radio wileńskie po wysłuchaniu przemówienia p.prezydenta na otwarciu sejmu "czepi się" do zdania: "Cieszylibyśmy się, gdyby Litwini wileńscy mieli tyle praw ile Polacy w niepodległej Litwie". Zdaniem wileńskiego radia kowieńscy Polacy mają tych praw znacznie mniej, to też wykonując życzenie p.prezydenta należało by prawa Litwinów wileńskich jeszcze znacznie uszczuplić".

Pismo stwierdza, że wywody radia wileńskiego są niesłuszne, i że Polacy się obawiają nowych ustaw o szkolnictwie, towarzystwach i zmianie nazwisk, które będą dla nich szkodliwe.

Pismo dalej stwierdza, że ustawy te w równej mierze dotyczą wszystkich obywateli, że pozatem Polacy nie mają okazji jeszcze na nie narzekać. /A-8/14/.

5/. WYMIANA DOKUMENTÓW RATYFIKACYJNYCH MIĘDZY NIEMCAMI A LITWĄ. "Sekmadienis" z 20.IX.1936 r.: Poseł niemiecki w Litwie dr.Zechlin powrócił w tych dniach z Berlina do Kowna. W związku z tym nastąpi wkrótce wymiana dokumnetów ratyfikacyjnych, odnoszących się do litewsko-niemieckiej umowy gospodarczej. /A-6/.P.

6/. DOKOŁA POBYTU T.ROMERA W KOWNIE. "Sekmadienis" z 20.IX.1936 r. : Poseł polski w Lizbonie T.Romer bawił parę dni w Kownie poczem odleciał samolotem do Gdańska. Jak słychać, T.Romer pragnie uzyskać odszkodowanie za wywłaszczone majątki w pow.rakiszkowskim. W Litwie nie przyjmowała go żadna oficjalna osoba. Był on jedynie gościem miejscowych Polaków./A-8/17/.P.

7/. SPRAWA ZNIESIENIA WIZ MIĘDZY KRAJAMI BAŁTYCKIMI. "Sekmadienis" z 20.IX.1936 r.: Na odbywającym się w Kownie kongresie towarzystw jedności bałtyckiej rozpatrywana będzie sprawa zwrócenia się do rządów państw bałtyckich z prośbą o zastosowanie ulg dla obywateli trzech państw, udających się z jednego kraju bałtyckiego do drugiego. Wiąże się to ze sprawą zniesienia wiz między wspomnianymi państwami. /K./.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

8/. PRZEMÓWIENIA PREZYDENTA SMETONY I PREMIERA TUBELISA W SZKOLE OFICERSKIEJ . "L.Aidas" z 17.IX.1936 r.: 15 września r.b. na świątecznej uroczystości w szkole oficerskiej z powodu ukończenia nauk przez kadrę oficerów prezydent Smetona i premier Tubelis wygłosili okolicznościowe przemówienia. Prezydent Smetona nawoływał młodych oficerów do wzmacniania swej osobistości przez ciągłe kształcenie się i wyrabianie silnej woli. Premier Tubelis podkreślał, że zadaniem wszystkich Litwinów jest wzmacnianie fundamentów państwa, uświadamianie narodu i łączenie się w jedną rodzinę. /C- 13/.P.

9/. ANULOWANIE ZESŁANIA ADWOKATKI PURENASOWEJ. "L.A." z 15.IX.1936 r. Minister Obrony Kraju anulował rozporządzenie komendanta m.Kowna, skazujące adw.Purenasową na zesłanie na cały czas trwania stanu wojennego. P.Purenasowa znajduje się obecnie w Kownie. /C-16/.P.

10/. NOWY ADWOKAT. "L.Aidas" z 20.IX.1936 r.: Z rozporządzenia ministra Sprawiedliwości kandydat sądowy w Izbie Apelacyjnej Kaminskas został przyjęty w poczet adwokatów. Prawo praktyki adwokackiej adwokatowi Lichteinschtejnowi zostało przedłużone do dnia 1 listopada r.b. /C-19/.P.

11/. NOWY WICEBURMISTRZ M.KIEJDAN. "L.Aidas" z 19.IX, 1936 r.: Na miejsce dotychczasowego burmistrza m.Kiejdan A.Bliudziusa, który ustąpił ze swego stanowiska wybrany został sekretarz samorządu powiatowego St.Szwalpas. /C-16/.P.

12/. ZMIANY NA STANOWISKACH KONSULÓW. "L.Aidas" z 19.IX, 1936 r.: Dotychczasowy generalny konsul litewski w Królewcu J.Budrys został przeniesiony na takie same stanowisko do New Yorku. Na jego miejsce wyznaczono radcę poselstwa litewskiego w Rydze L.Dymszę. /A-14/.P.

13/. KOMISJA KONTROLI UMOWY GOSPODARCZEJ. "L.Aidas" z 19.IX.1936 r.: W tych dniach Gabinet Ministrów wyznaczył komisję kontroli umowy gospodarczej między Litwą a Niemcami. Komisja ma sprawować nadzór nad wprowadzeniem umowy w życie. W skład komisji wchodzą: pp. Norkajtis, Danta, Kuzmickis i Jankauskas. /C-16/.P.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH NA LITWIE.

K r o n i k a .

14/. PRASA ŻYDOWSKA A ZAKAZ JĘZYKÓW MNIEJSZOŚCIOWYCH NA PIECZĘCIACH SZKOLNYCH. Prasa żydowska omawia okólnik M-stwa Oświaty o pieczęciach szkół żydowskich. "Das Wort" pisze: "Ministerstwo Oświaty wydało okólnik, na mocy którego pieczęcie szkolne winny być wyłącznie w języku litewskim. W ten sposób szkoły mniejszościowe a wśród nich i żydowskie nie będą mogły mieć jak dotąd nadpisów w swym języku ojczystym. Rozporządzenie to, które dotyczy jedynie pieczęci, związane jest jednak z kwestją zasadniczą, prawem języków mniejszościowych w urzędowych dokumentach dotyczących szkół mniejszościowych.

M-stwo Oświaty traktuje tę rzecz jako zagadnienie techniczne, jednak dla mniejszości ma to znaczenie o wiele donioślejsze. Dlaczego właśnie teraz musi ulec zwężeniu to, co było ustalone w pierwszych dniach egzystencji szkół mniejszościowych?"

"Moment" pisze: "W związku z reformą szkół, która tak głęboko dotknęła szkoły żydowskie w Litwie i która może być rozumiana jako krok do zlitewszczenia szkół żydowskich, to rozporządzenie językowe nabiera specjalnego znaczenia. Wyraźną oznaką naszej szkoły narodowej, pozostałością naszej autonomii jest hebrajski tekst zaświadczenia i pieczęć z hebrajskimi literami".

Autor wskazuje, że Litwini sami walczyli o alfabet, gdy Rosjanie chcieli wprowadzić rosyjski alfabet. /D-8/.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

15/. SPRAWA PRZENIESIENIA CZĘŚCI UNIWERSYTETU KOWIEŃSKIEGO DO KŁAJPEDY. "XX amžius" z 15.IX. 1936 r. donosi, iż "Berliner Tageblatt" poddał krytyce projekt przeniesienia części uniwersytetu z Kowna do Kłajpedy, jak również wprowadzenie w gimnazjach litewskich języka francuskiego zamiast niemieckiego. Pismo wskazuje, iż te rady niemieckie właśnie świadczą o celowości tych posunięć z punktu widzenia litewskiego. Ostatnio zlikwidowany w Kownie wydział teologii ewangielickiej powinien być założony obecnie w Kłajpedzie.

16/. NOWI PROFESOROWIE PRAWA KŁAJPEDZKIEGO."Sekmadienis" z 20.IX.1936 r.: Ze Szwajcarii przybył znany profesor Vengerd, który wykładać będzie na wydziale prawnym kłajpedzkie prawo cywilne. Prawo karne wykłada jak wiadomo prof.Baumgart.